

BERGSLUFT

www.elinwagner.se

MEDLEMSBLAD FÖR ELIN WÄGNER-SÄLLSKAPET

Christina har ordet...

Det har varit en händelserik tid sedan jag tog över ordförandeskapet i Elin Wägner-sällskapet. Seminariet på St Sigfrids Folkhögskola i september gav många tankar och impulser. På bokmässorna har det varit intressanta möten – särskilt med unga människor, som pratar om Elin och är nyfikna på henne och hennes böcker. Jag hoppas att vi ska kunna intressera även en yngre generation för Elins radikala tankar. Ett steg i den riktningen är projektet Re:Elin i Växjö. Se nästa sida!

Härligt att Elin Wagners böcker känns aktuella trots att det är länge sedan de skrevs. *Väckarklocka* är ju en högaktuell bok och när jag fick *Bägaren och svärdet* av Riane Eisler i min hand fick jag bekräftelse på hur klartänkt Elin var. Läs mer om Riane Eisler och hennes böcker i småskriften.

Det känns viktigt att Elin Wagners tankar och verk diskuteras runt om i landet. Om ni på era hemmaorter vill ordna seminarier, bokcirklar eller träffar om Elin så kontakta mig gärna!

NÄSTA NUMMER AV BERGSLUFT kommer i april 2011 med kallelse till årsmöte den 14 maj 2011. Red. tar tacksamt emot artiklar och notiser **senast 1 mars**.

Christina Ekström, ordförande

"Polväxling" på St Sigfrid

Årets Elin Wägner-dagar på St Sigfrids folkhögskola i Växjö samlade drygt 30 deltagare som lyssnade på föreläsningar, diskuterade matriarkat och Greklands gudar, lyssnade på musik och fick både avkoppling och själslig stimulans.

Marianne Enge Swartz gjorde en snabb genomgång av Orestien, som är utgångspunkt för Elin Wagners teorier om polväxling från matriarkat till patriarkat. *Gullög Nordquist*, professor i arkeologi i Uppsala, berättade fascinerande om familjeliv och kvinnans ställning i det klassiska Hellas och särskilt om skillnaderna mellan stadsstaterna Aten och Sparta. *Christina Ekström* fick rycka in och referera *Margareta Skantz*es "Vägen till henne" eftersom Margareta blev sjuk. *Peter Forsgren* var också sjuk och hans föreläsning lästes av hans fru, genusforskaren *Ingrid Holmkvist*. Vandrigen med *Börje Svensson* var lärorik som vanligt och i den kreativa aktiviteten på lördag eftermiddag tog skolans

musiklärare *Sara Wåhlin* hand om oss och vi fick röra oss rytmiskt och sjunga med rörelser. Sara och hennes kollega framförde en fin musikalisk föreställning i kapellet före den goda middagen.

På söndagen framträdde årets Väckarklocka Anders Linder med sin musikaliska show "Gudinnans återkomst".

Sällskapets motivering till Väckarklockepriset: *Anders Linder är en tidig miljökampe i Elin Wagners anda. Han har med humor och sångarglädje spritt hennes tankar om fred med och på jorden. Genom sin alternativa världshistoria i standup-form "Gudinnans återkomst", om kvinnornas glömda historia ger han oss en chans att se nya möjligheter i en förvirrad tid.*

Anders Linder vill ge Väckarklockan vidare:

Till den borgerliga alliansen, apropå deras val av satsning på kärnkraften som väg ut ur klimathotet. Motivering: Väljer man mellan pest och kolera så får man pest och kolera.

Deltagarnas rapport från EW-dagarna finns på hemsidan och föredragen finns i sin helhet i årets småskrift som medföljer detta utskick.

Årets Väckarklocka

Anders Linder med lönn-näsa under lördagens promenad på St Sigfrid-dagarna.

Re:Elin

Förstudien till projektet Re:Elin har startat. Re:Elin syftar till att förankra och utveckla ett större gemensamt projekt i andan av Elin Wagners värderingar kring miljö, fred och jämställdhet bland skolungdomar i Växjö kommun under de närmaste åren. Re:Elin sträcker sig över tre månader och avslutas med att en projektstödsansökan för det framtida projektet lämnas in.

Projektledare för Re-Elin är Eleonor Bergström, en kaospilot med erfarenhet av att jobba med process- och projektledning inom skolområdet. Håll utkik på sällskapetets hemsida efter länken till Re:Elins blogg och hör gärna av dig till Eleonor på eleonorbergstrom@gmail.com eller 0739-881259.

Elin Wägner på Linnéuniversitetet

Sommaren 2010 gavs kursen "Kvinnan, freden och miljön – Elin Wagners författarskap" för andra gången vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Kursen som gick som distanskurs på nätet samlade tjugotalet deltagare från hela landet, de flesta kvinnor. Dessa följde författarskapets utveckling från de första romanerna *Norrtullsligan* och *Pennskaftet* fram till sena texter som *Tusen år i Småland*, *Väckarklocka* och *Vinden vände bladen*. Även ett par av smålandsromanerna ingick i kursen liksom *Dialogen fortsätter* och den stora Lagerlöfbiografien tillsammans med valda delar ur de senaste decenniernas omfattande wägnerforskning.

Kursen avslutades med att var och en av studenterna skrev en kursuppsats över valfritt ämne. I studenternas val av texter dominerade de tidiga romanerna och bland uppsatserna kan nämnas en som jämförde *Norrtullsligan* med nutida chick lit. För många av studenterna var Elin Wägner en nyupptäckt författare och flera uttryckte beundran över hennes kamp liksom över författarens förmåga att lyfta fram samhällsproblem som fortfarande känns aktuella och angelägna att diskutera. Några gav till och med uttryck för vrede över att författarskapet med dess kvinnohistoriska och feministiska tematik inte hade lyfts fram mer i skolan.

Tre intressanta uppsatser från kursen finns på www.elinwagner.se under rubriken "Artiklar om Elin Wägner".

Peter Forsgren

Bokmässan i Göteborg...

Anette Björnson:

Det var med upprymdhet, spänning och lite nervositet som jag - efter att ha varit medlem i Elin Wägner-sällskapet i nästan tjugo år och efter att ha besökt ett flertal bokmässor - tog plats i Elin Wagners monter på bokmässan Göteborg.

Nervositeten försvann snabbt, då jag nästan omedelbart träffade många positiva och intresserade människor. Upprymdheten övergick till en känsla av lycka när flera ungdomar kom och berättade att de gillade Elin Wägner och gärna ville veta mer om henne, hennes författarskap och engagemang för kvinnlig rösträtt och fred med både jord och människor. Spänningen jag kände inför mitt uppdrag höll i sig hela dagen och jag hoppas få komma tillbaka nästa år.

Gunilla Lindahl:

Han bär röd yllehalsduk. Och hatt.

Vi startar i en konversation där han undrar om jag hade en karta över Göteborg.

Jag står redo att tala om Elin och hennes gärningar. Han undrar över Göteborg?

Så snirklar vi oss fram, närmar oss varandra rent fysiskt; för att skärpa förståelsen oss emellan och för att utestänga det konstanta brus som råder på mässan (det är inte tyst som på ett bibliotek).

Vi rör oss mellan engelska, tyska, franska, spanska, svenska. Språket bär oss. Framåt.

Palme nämns. Demokrati.

Mannen är som utkliven ur en svartvit film. En italiensk eller fransk, en sån där romantisk och lite vemodig.

Jag uppfattar aldrig hur han hamnade på Bokmässan? Sociolog. Tänk om han var en av föreläsarna?! Jag uppfattade inte hans namn. Men han sade att han kom från Casablanca.

...och i Örebro

Ingrid Brånvall med vänner tog hand om bokförsäljningen och Christina höll föredrag. Stor publik och många frågor och synpunkter efteråt.

Hemma hos norska författare

Första helgen i oktober 2010 var det dags för den nionde träffen i det nordiska nätverket för författar- och kompositörshem. 2006 var nätverket i Småland och besökte bland annat Lilla Björka. Nu var Norge värdar för tredje gången och 32 personer från de nordiska länderna träffades i Lillehammer för att besöka Sigrid Undsets och Bjørnstjerne Bjørnsons författarmuseer. Vi lyssnade på föredrag, delade erfarenheter och idéer och hade mycket att lära av varandra.

Är vi 'glanare' som kommer och tittar på ett hus där en författare levde och skrivit, frågade sig kulturpolitikern, som öppnade konferensen. Som barn besökte han Sigrid Undsets Bjerkebaek, där hennes son Hans bodde efter hennes död. Politikern reflekterade över hur atmosfären i huset förändras när ett levande hem förvandlas till ett museum.

Första dagen samlades vi i Sigrid Undsets hem, där hon bodde med sina barn från 1919 till sin död 1941. Bjerkebaek öppnades som museum 2007 och återskapades som det såg ut på 1930-talet. Då Sigrid Undset flyttade hit låg huset "på landet", men stadsbebyggelsen har krupit in på knutarna och tomten avskämmas från gatan av en sluten betongbyggnad med kafé och butik. På andra sidan öppnar sig byggnaden mot trädgården och författarhemmet genom en hel glasvägg.

Sigrid Undsets skrivbord på Bjerkebaek

På lördagen for vi i buss till Aulestad, Björnsterne Björnsons hem, där vi hälsades välkommen med de nordiska flaggorna. På Björnsons tid flaggades alltid för gästerna på de åtta flaggstängerna, ibland med två flaggor på samma stång. Björnson föddes 1832 och var en av dåtidens stora litterära och politiska kulturpersonligheter. I litterära verk och artiklar tog han klar ståndpunkt för de små i samhället och för de små nationernas rätt till frihet och självständighet. "En enmans-Amnesty", anmärkte en av deltagarna i konferensen.

En varm junidag 1875 förverkligades en dröm när Karoline och Björnsterne Björnson kom till Aulestad med sina fyra barn efter att ha bott i Italien en längre tid. Familjen fortsatte att bo utomlands långa perioder men Aulestad blev basen de vände tillbaka till. Med inspiration från resorna skapade Karoline ett vackert och gästfritt hem, till exempel en matsal i italiensk stil i turkos och guld. "I mitt fravær har min hustru forvandlet huset her til et paradis", menade nobelpristagaren. Efter Björnsons död 1910 köpte staten huset på 1920-talet men Karoline bodde kvar till sin död 1934. Året därpå öppnades Aulestad som museum.

Marianne Enge Swartz

Decenniernas bokklubb

Mina kompisar i bokklubben är sex stycken som är födda i varsitt decennium, det vill säga jag, som är äldst, föddes 1939 och den yngsta i mitten av 80-

talet! Gruppen bildades för några år sen då vi läste Märta Tikkanen och vi har sedan dess företrädesvis läst böcker ur ett kvinnligt eller feministiskt perspektiv. Nu har vi läst *Norrullsligan* men den är minsann inte lätt att få tag på - en del bibliotek har den bara som referensex!

Ingen av de andra i gruppen hade läst Elin Wägner tidigare och vi tänker nu gå vidare med *Pennskaftet* (som ju dessutom finns i pocket). Vi ses oftast hemma hos någon av medlemmarna, men ibland träffas vi helt enkelt på en restaurang.

Barbro Andersson

Lilla Björkas eko blev laganda

Så blev det äntligen av besöket till Elin Wägners hem Lilla Björka som jag planerat i flera år. På vägen från Växjö till hemmet i Sigtuna var Lilla Björka ett perfekt stop - detta gamla småländska hus där min farmors faster bott.

Jag vandrade runt och försökte insupa så mycket jag kunde av min mytomspunna släkting Elin. På något underligt vis kunde jag känna mig som hemma i huset och förstå att denna plats gav inspiration och kraft till alla de otaliga verk och det engagemang hon hade. Trots att vi levde på helt skilda tidsåldrar var närheten till denna kvinna påtaglig.

Visst har jag läst om Elin tidigare men på vägen hem passade jag på att läsa lite ur Parnass om henne och insåg på ett kusligt sätt att jag helt omedvetet har haft många gemensamma nämnare med Elin och delar grundläggande värderingar om freden, jämställdheten och miljön.

Jag har i många sammanhang funnit mig själv i rollen som medlare och konflikthanterare samt velat verka för fred och förståelse. Sällan har jag upplevt ojämlikhet mellan könen men då detta skett har jag inte accepterat detta. Dessutom har jag valt på senare år att äta mycket ekologisk mat och källsorterar med glädje.

Jag ser att Elins anda gjort ett viktigt avstamp inom familjen och att hennes arbete gjort att jag tar mycket för givet som inte alla gör. Jag tar det för självklart att jag ska ha samma möjligheter som min bror och andra män. Min man och jag ser det som självklart att dela på arbetet med hemmet och barnen. Vår familj är som ett lag och alla hjälps åt för att laget ska nå framgångar. Vi hjälps åt med det mesta och har delat på barnledighet och hämtning och lämning på dagis.

Elins eko från Lilla Björka har till stor del gett min familj en jämställd, ekologisk och fredsverkande plattform som jag tror hade varit svårt att uppnå utan hennes livsverk. Tack Elin!

Sandra Rosén Larsson,
dotter till Ria Wägners son Harald Rosén

Elins vänner

Det är alltid intressant att läsa om hur Elin Wägners samtida uppfattade henne, och i två av årets biografier finns värtaliga exempel på hennes betydelse för andra kvinnors vilja att engagera sig i kampen för en bättre värld.

En ande som hör jorden till (Carlssons) är titeln på en stor och rik biografi över Amelie Posse skriven av Eva Strömberg Krantz. Amelie Posse utgav själv elva självbiografiska böcker, men ändå lyckas Strömberg Krantz skapa spännande läsning av hennes liv, inte minst för att hon förser läsaren med gedigna sammanfattningar av de politiska och sociala förhållanden i Sverige och i Europa som blev så avgörande för Amelie Posses liv och verksamhet. Amelie rörde sig hemtamt i alla kretsar under och mellan två världskrig och arbetet för fred och mellanstatligt samarbete blev med tiden hennes stora livsuppgift.

Elin Wägner nämner henne som en "framtidsvän" 1933, och 1935 är det Amelies erfarenheter av rustning för krig i hemlandet Tjeckoslovakien som leder till det upprop i *Tidevarvet* som inspirerade tusentals svenska kvinnor att samla sig till det som kommit att kallas kvinnornas vapenlösa uppror mot kriget. Elin får också uppleva att Amelie ganska snart tar avstånd från den totalpacifistiska idén – hon lever ju i det hotade och nazistinfluerade Tjeckoslovakien – men vänskapen håller och under åren fram till krigsutbrottet 1939 möts de i Europa på WOWO:s konferenser ständigt diskuterande de viktiga världsfrågorna. När kriget sätter stopp för resor möts de i Stockholm och engagerar sig i olika typer av räddnings- och motståndarbete i och utanför den legendariska Tisdagsklubben

Kvinnornas vapenlösa uppror är också startpunkten för en annan av Elins vänskaper. I Beata Arnborgs nyligen utkomna biografi över Barbro Alving, *Krig, kvinnor och gud* (Atlantis förlag) beskrivs hur Elin blir både idol och något av en modersfigur för Bang, som utför sin riskfyllda och lovordade journalistiska gärning i andra krigsmiljöer än Amelie. Bådas erfarenheter kom förstas att spela en viktig roll för Elins arbete med *Väckarklocka*. I Arnborgs bok, som bygger mer på brev än på Bangs tidigare publicerade dagböcker, får vi också följa Bangs vanda inför uppgiften att skriva en biografi över Elin Wägner, ända tills sjukdom tvingade henne att överlämna materialet till Ulla Isaksson och Erik Hjalmar Linder.

I deras biografi finns förstas både Bang och Amelie Posse med, men det är en alldeles särskild upplevelse att möta Elin Wägner och hennes betydelse i levnadsbeskrivningarna av dessa två kvinnor, så olika och ändå med så många gemen-

samma drag. Om de någonsin möttes framgår inte av biografierna, men det var i alla fall Bang som efter Amelies död 1957 fick i uppdrag att redigera hennes postumt utgivna bok *När järnridån föll över Prag* (1968).
Solveig Hammarbäck

P.S. Läs gärna Sällskapetets Småskrift 8/1997: *Elin och Bang, en livslång vänskap* av Britt Dahlström

Elin Wägners stol i miniatyr

Kottetoys, som gör miniatyrer, förpackade i kuvert, av möbler från museer eller hem har i höst gjort en kopia av stolarna som finns i matsalen på Lilla Björka. Man får själv sätta ihop och måla stolen. Originalen kommer antagligen från Fogelstad, troligtvis ett verk av snickaren Sillén.

Stolarna säljs på Lilla Björka, vid Elin Wägners-sällskapetets arrangemang och genom Kottetoys hemsida www.kottetoys.se. Kanske en julklapp?

Medlemskap i julklapp?

Ge en gåva som räcker hela året: inbjudan till årsmötet i Berg i maj, Elin Wägner-dagarna på St Sigfrid i september, 3 nr av Bergsluft samt en Småskrift. Betala in 100 kr på bg 645-0126. Glöm inte att ange namn, adress och ev mailadress till den som ska motta gåvan, gärna per mail.

Maila din mailadress!

Vi behöver din mailadress för att snabbt och billigt kunna informera om intressanta aktiviteter. Maila din adress till kia.bjornson@telia.com. Kolla också Elin Wägners sida på Facebook!

Till slut - decembers miljötips

En av de viktigaste nycklarna till klimatsmart mat eller mat med mindre miljöbelastning är att äta efter säsong. Recept på en vintrig och god sallad:

Vitaminrik Carolasallad (efter Carola Magnusson)

STRIMLA VITKÅL med osthyvel och finhacka grönkål.
GÖR EN VINÄGRETT av 1 del rapsolja + en del äppelcidervinäger + 2 del fläderblomssaft. Blanda tillsammans med lite salt.

ROSTA SOLROSFRÖN lätt i en stekpanna med lite olja i.
HÄLL VINÄGRETTEN över kålen och toppa med solrosfröna!
Karin Sahlström

Elin Wägner-sällskapet www.elinwagner.se

Dungevägen 2, 352 49 Växjö Bg 645-0126

Bergslufts redaktion:

Marianne Enge Swartz Christina Ekström

mes@comhem.se info@arteforlag.se

08 30 69 08 0470 61450
